

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ - NGHỆ THUẬT

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

Đề tài:

LỄ HỘI ĐỀN SỌ – XÃ PHÙ LỖ – HUYỆN SÓC SƠN – HÀ NỘI

Giảng viên hướng dẫn : Ts. Cao Đức Hải

Sinh viên thực hiện : Đỗ Thị Thu Nga

Lớp : QLVH 8A

Hà Nội - 2011

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	1
MỤC LỤC	2
MỞ ĐẦU	4
1. Lý do chọn đề tài.....	4
2. Mục đích nghiên cứu.....	5
3. Đối tượng nghiên cứu	5
4. Phương pháp nghiên cứu	6
5. Bố cục khóa luận.....	6
CHƯƠNG I: ĐỀN SỌ Ở XÃ PHÙ LỖ - HUYỆN SÓC SƠN.....	7
1.1. Đôi nét về kinh tế - văn hóa – lịch sử huyện Sóc Sơn.....	7
1.1.1. Địa lý - lịch sử - dân cư - kinh tế huyện Sóc Sơn.....	7
1.1.2. Sóc Sơn vùng đất văn hóa tâm linh.....	9
1.2. Xã Phù Lỗ trong vùng đất Sóc Sơn.....	12
1.2.1. Vài nét về vị trí địa lý, đặc điểm dân cư xã Phù Lỗ.....	12
1.2.2. Đặc điểm văn hóa dân gian xã Phù Lỗ.....	14
1.3. Di tích đền Sọ (đền Tam Tổng).....	17
1.3.1. Quá trình hình thành đền Sọ ở Phù Lỗ.....	17
1.3.2. Kiến trúc và bài trí đền Sọ.....	18
CHƯƠNG II: KHẢO CỨU LỄ HỘI ĐỀN SỌ.....	21
2.1. Tìm hiểu về lễ hội đền Sọ xưa	21
2.1.1. Truyền thuyết có liên quan đến các vị thần được thờ ở lễ hội đền Sọ.....	21
2.1.2. Diễn trình lễ hội đền Sọ xưa.	26
2.2. Lễ hội đền Sọ những năm gần đây.....	34
2.2.1. Những yếu tố mới trong chương trình của lễ hội đền Sọ hiện nay.	34

<i>2.2.2. Thực tế công tác tổ chức lễ hội đền Sọ hiện nay và những vấn đề cần giải quyết.</i>	37
CHƯƠNG III: GIỮ GÌN VÀ PHÁT HUY NHỮNG GIÁ TRỊ VĂN HÓA CỦA LỄ HỘI ĐỀN SỌ TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY.....	39
3.1. Những giá trị văn hóa của lễ hội đền Sọ.	39
<i>3.1.1. Ý nghĩa của lễ hội đền Sọ trong đời sống tinh thần nhân dân hiện nay.</i> 39	
<i>3.1.2. Lễ hội đền Sọ chứa đựng những giá trị văn hóa quý báu.</i>	41
3.2. Cơ sở lý luận và thực tế của việc phát huy lễ hội đền Sọ.	47
<i>3.2.1. Cơ sở lý luận của việc phát huy lễ hội cổ truyền trong đời sống đương đại.</i>	47
<i>3.2.2. Nhu cầu về bảo tồn và phát huy lễ hội đền Sọ đối với đời sống văn hóa - xã hội - kinh tế ở Phù Lỗ huyện Sóc Sơn.</i>	49
3.3. Những ý kiến góp phần bảo vệ và phát huy những giá trị văn hóa lễ hội đền Sọ.....	51
<i>3.3.1. Một số vấn đề về việc bảo vệ không gian di tích đền Sọ.</i>	51
<i>3.3.2. Những ý kiến đóng góp vào việc tổ chức lễ hội đền Sọ.</i>	52
KẾT LUẬN.....	54
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	55
PHỤ LỤC.....	56

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.

Nước ta có nền nông nghiệp lúa nước lâu đời bởi vậy văn hóa cũng mang đậm dấu ấn của nền nông nghiệp lúa nước ấy. Nhiều lễ hội cũng bắt nguồn từ tập quán trồng lúa nước. Khi mùa màng thu hoạch xong, người ta tổ chức lễ hội để ăn mừng cho một mùa bội thu và cảm ơn trời đất hay một vị thần nào đó đã phù hộ cho công việc của họ. Cư dân nông nghiệp nước ta xưa kia trông trọt phụ thuộc tất cả vào thiên nhiên và đó cũng là một lý do họ coi ông trời như một đấng siêu nhiên quyết định đến mùa màng của họ và nhiều làng còn có vị thần nông nghiệp của mình.

Bên cạnh đó có rất nhiều lễ hội nhân dân ta tổ chức để tưởng nhớ công lao của các vị anh hùng có công với dân tộc, với làng. Như lễ hội đền Hùng thờ các vị vua Hùng có công trong buổi đầu dựng nước và giữ nước. Hay lễ hội đền Bà Chúa Kho tưởng nhớ một nữ anh hùng có công với nước thời Lý, hội gò Đống Đa ghi nhớ tới người anh hùng áo vải Tây Sơn đã dẹp tan mười tám vạn quân Thanh.

Trong những lễ hội ca ngợi công lao của các vị anh hùng dân tộc không thể không kể đến các lễ hội về Thánh Gióng, cậu bé lên ba chưa biết nói, biết cười nhưng đã dẹp tan giặc Ân xâm lược. Trong chuỗi lễ hội Gióng thì lễ hội đền Sọ (đền Tam Tổng) ở xã Phù Lỗ - Sóc Sơn – Hà Nội là lễ hội rất ý nghĩa và thiêng liêng. Nói về người anh hùng Thánh Gióng, Bác Hồ đã có những vần thơ rất hay:

“ Dân ta phải biết sử ta
Cho tường gốc tích nước nhà Việt Nam
Kể năm hơn bốn ngàn năm
Tổ tiên rục rờ anh em thuận hòa
Hồng Bàng là tổ nước ta
Nước ta lúc ấy gọi là Văn Lang

Thiếu niên ta rất vẻ vang
Trẻ như Phù Đổng tiếng vang muôn đời
Tuổi tuy chưa đến chín mươi
Ra tay cứu nước giết loài vô lương. ”

Ngày nay, trong xu hướng hội nhập của thế giới thì văn hóa giữa các quốc gia, dân tộc cũng có sự giao thoa mạnh mẽ. Điều đó tạo thuận lợi để phát triển văn hóa, nhưng cũng đặt ra thách thức về việc giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc đối với mỗi đất nước trên con đường hội nhập. Văn hóa có thể coi là vị đại sứ của mỗi đất nước. Văn hóa đem hình ảnh con người, thiên nhiên của quốc gia này tới quốc gia kia một cách tự nhiên và sinh động.

Lễ hội là một phần của văn hóa. Có thể coi lễ hội là chất keo kết dính mọi người trong cộng đồng làng quê, đất nước một cách bền chặt. Lễ hội góp phần giáo dục những truyền thống tốt đẹp, tinh thần tự hào dân tộc cho mọi người, đặc biệt là thế hệ trẻ. Hiện nay trên đất nước ta có hàng nghìn lễ hội lớn nhỏ, bởi vậy việc quản lý lễ hội để giữ gìn và phát huy tốt nhất những giá trị của nó là vô cùng quan trọng.

Là một sinh viên học khoa Quản lý văn hóa nên em cũng rất quan tâm hiểu về vấn đề lễ hội. Hơn nữa lại sinh ra và lớn lên trên vùng đất Sóc Sơn, nên em chọn đề tài: Lễ hội đền Sọ (đền Tam Tổng) xã Phù Lỗ - Sóc Sơn – Hà Nội cho khóa luận của mình.

2. Mục đích nghiên cứu.

Làm sáng tỏ những giá trị của lễ hội đền Sọ. Đồng thời đưa ra một số ý kiến đóng góp nhằm phát triển lễ hội đền Sọ, đáp ứng nhu cầu xây dựng đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân địa phương và thu hút nhân dân cả nước.

3. Đối tượng nghiên cứu.

Khảo sát toàn bộ những yếu tố hợp thành cũng như diễn trình của lễ hội đền Sọ xã Phù Lỗ - huyện Sóc Sơn – Hà Nội.

4. Phương pháp nghiên cứu.

- Nghiên cứu tài liệu.
- Phỏng vấn.
- Điền dã.
- Quan sát.

5. Bố cục khóa luận.

Ngoài phần mở đầu và phần kết luận khóa luận kết cấu thành ba chương:

Chương I : Đèn Sọ ở xã Phù Lỗ - huyện Sóc Sơn.

Chương II: Khảo cứu lễ hội đèn Sọ.

Chương III:Giữ gìn và phát huy những giá trị văn hóa của lễ hội đèn Sọ trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- (1). Ban chấp hành Đảng bộ huyện Sóc Sơn, 2010, Báo cáo chính trị đại hội đại biểu Đảng bộ huyện Sóc Sơn lần thứ X nhiệm kỳ 2010 – 2015.
- (2). Lê Như Hoa, 2001, Tín ngưỡng dân gian Việt Nam, NXB Văn Hóa Thông tin.
- (3). Lê Trung Vũ, 1992, Lễ hội cổ truyền, NXB Khoa học Xã hội.
- (4). Luật di sản văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành, 2004, NXB Chính trị quốc gia.
- (5). Ngô Dương Sơn, 2003, Truyền thuyết Phù Đổng Thiên Vương xã Phù Lỗ phụng thờ.
- (6). Nguyễn Duy Hinh, 1996, Tín ngưỡng thờ thành hoàng làng, NXB Khoa học Xã hội.
- (7). Nhật Linh, 2010, Sóc Sơn – vùng du lịch tâm linh, www.socsononline.net
- (8). Quảng Tuệ, 2005, Một số phong tục nghi lễ dân gian truyền thống Việt Nam, NXB Văn Hóa Dân tộc
- (9). Quyết định số 39/2001/QĐ-BVHTT về việc ban hành qui chế tổ chức lễ hội.
- (10). Trần Quốc Vượng, 1976, Mùa xuân và phong tục Việt Nam, NXB Văn Hóa Hà Nội
- (11). Trần Quốc Vượng, 2000, Văn hóa Việt Nam tìm tòi và suy ngẫm, NXB Văn Hóa Dân tộc.
- (12). Trọng Bình, 2006, Múa cung đình Huế-một giá trị nghệ thuật, www.nhanhac.com.vn